

ЧАСОПИСЬ
для
руських родин.
Виходить щодня
крім днів по-
недільних і святых.

БУКОВИНА

Редакція і адмі-
ністрація в Чер-
нівцях ул. Пе-
тровича ч. 2.
Передплата
10 зр.

Сердакові патріоти.

В 36-ім числі *Буковини* в статі „Сам один“ вказав я, що серед нашої інтелігенції є поодинокі робучі люди і є тьма „патріотів“, що на тих робучих одиницях опирає ся в нас трохи не вся робота народна, а інші „патріоти“ суть більше до паради. В тій статі було, видно, богато гіркої правди, коли єї передрукували „Народна Часопись“ і „Руслан“ — і згодили ся з нею.

Виходило би з того ясно, що загально відчуває ся в нас потребу більшого числа людей до роботи. Хоч кождий з нас дуже добре розуміє, що годї жадати, аби батько родини, котрий цілий день занятий працею на хліб для удержання родини, посвятив ще богато часу і роботи на народні цілі; але кождий з нас і се несугірше розуміє, що хтось же мусить і про нарід дбати та працювати, коли ми ще самі себе не засудили на смерть.

Інтелігенції, сурдутових патріотів, маємо мало; а й та, що є, в більшій часті зависима. Нераз приходять она в таке положене, що для добра своєї родини мусить не мусить, але волять сидіти тихо і не виявляти своєї краси, щоб тільки властям не впасти в зуби. Немає в неї того пересвідчення, що треба нераз доконче свої хвилеві вигоди поржертвувати, коли має ся щось осягнути для загалу. Самолюбство гіршого сорта і уступчивість беруть ще дуже часто в нашої інтелігенції верх — і тому то народний розвій поступає так помалу.

Але з другої сторони і се треба взяти на увагу, що нераз і найліпша охота і праця нашої інтелігенції не має такого впливу на селян, якого би потреба надіяти ся. Дуже добре вказав на сей обяв краян з Галичини в листі з села в 41-ім числі *Буковини*. Коли в читальні появлять ся священник або учитель, селяни чують ся невольними, настає „шкільний дух“, читальники

томлять ся. Се не є поодинокий обяв, то частійше можна побачити, що селяни і поводять ся і говорять зовсім инакше самі між собою, а инакше під оком інтелігенції.

Коли віче уряджують „пані“, селяни мають звичайно вид такий, як в церкві на проповіді; так здає ся, як би они ве вміли самі нічого розумного сказати або як би не мали відваги виявити свою думку. Тимчасом дуже грубо помилив би ся той, хто би так думав. Коли селяни не обзивають ся при панах, хоч би їм дуже зичливих, то се ще не знак, що они годять ся на все, або що они такі темні і нічого не розуміють. О тім найбільше можна пересвідчити ся по кождім вічу, коли в поодиноких гуртах вічевиків розбирає ся то, о чім на вічу говорило ся. Тоді можна почути нераз знамениту критику на всі промови, одушевлене або обурене таке, якого на вічу не можна було замітити. Видко з того, що селяни — поминаючи причини — не відносять ся до інтелігенції з достаточним довірем, якого доконче потрібно, коли хоче ся ширити якісь думки. Трапляють ся одиниці поміж селянами, що вірять і слухають добрих рад „панів“, але загал відносить ся недовірливо до сурдутових патріотів. З тим фактом треба в обходженю з народом числити ся.

Сконстатувавши се, ми придивім ся теперішньому невіданому доси рухови виборчому в рускій часті Галичини. Селяни в богато околицях держать ся так завзято купи, що й на смерть ідуть. Взяти буковинського виборця-селянина, котрий може тому й не винен, що хрунем зробив ся, бо его псували різні люди довгі літа, а порівнати его з такими свідомими мужиками, як в перемискім, збаражескім, тернопільскім і иньших руских повітах, — то видко зараз величезну різницю. Буковинські мужики Русини, котрих панотії десятки літ занедбують і лишають на деморалізацію шинкарям і посіпакам румунізаторским, дуже часто самі собі копають яму, куди вороги кинуть їх чи скорше чи пізнійше, — не можуть міряти ся з галицькими мужиками, що

мали бодай своїх людей священниками по селах, і то нераз правдивих приятелів.

Звідки-ж взяла ся така солідарність і завзятість у галицьких мужиків? Очевидна річ, виробили єї в значній часті „сурдутові“ патріоти, але в значно більшій часті такі сердакові патріоти. Адже інтелігенція наша вже здавна „вела“ нарід і такі ніколи не викликала такого завзятого руху виборчого, як тепер. Коли-ж тепер такий рух настав, то се вже заслуги самих свідомих селян. Самі селяни вдали ся в справу, бо вже порозуміли, як вибори послів тісно звязані з їх добробитом.

В галицькім руху виборчим безпечно найбільше свідомо поступають ті селяни, що виїшли з радикальної школи; они знають, чого хотять, і знають, що їм на нікого не спускати ся, тільки на себе. Група інтелігентних радикалів значно маленька і бідна на гроші, щоби могла сама поставити до виборчої борби ціле таке привчене військо; тому прийшли они вже тому кілька літ на знамениту думку вивчити добірнійших селян на провідників і пустити їх між нарід. Як сказано, селянин селянинови скорше вірить як сурдутовцеві. Тому то привчені радикалами селяни зробили по селах більше, як самі радикальні провідники у Львові.

Що ті сердакові патріоти, вивчені інтелігенцією, знаменито сповняють свою службу, то видко найліпше на вічах, уряджених самими мужиками без опіки „панів“. Селяни одушевляють ся промовою селянина далеко більше, як промовою пана, хоч би і дуже річевою. Коли-ж так річ має ся, то було би не розумно не брати собі з того науки. А наука виходить така для наших буковинських Русинів, особливо учителів по селах: Нехай они виберуть собі кількох розумних, жвавих і завзятих мужиків, найлучше молодих, і возьмуть їх на науку, привчуть їх того, що повинні знати, яко обивателі і Русини — і їх пустять відтак в село робити роботу. Будьте певні, що той спосіб не заведе вас!

Spectator.

ЗАЛІСЄ.

Повість
ОСИПА МАКОВЕЯ.

(Дальше).

— Теория, сину! Говориш тепер так тому, що гарбуза дістав, але коли се переболити, то знов схочеш стати таким самолюбом, як другі, і геройства тобі відхоже ся.

— Так ви кажете? Ну, побачимо! — сказав син і гірко усміхнув ся. — То таке самолюбство було би оправдане, а може ще й заслуговало би на похвалу, як би я заложив собі власну родину і безрадно, а може й спокійно дивив ся відтак, як Ольга або Наталка будуть старими паннами тулити ся у тіток або де? То було би гарно?

— Ольгою і Наталкою ти не жури ся! — відворкнув батько, захмарений. — Я ще, хвалабо, жию і здоров, а они в мене діти добрі, женихи найдуть ся.

— Ага! для Ольги найдете певно такого професора, як Ковальський для своєї Стефки! Тільки біда в тім, що Стефка все

так мала якийсь посаг і то мабуть не малий, а ви що маєте для Ольги? Говорім, тату, отверто: у вас — сам не знаю, звідки — взяли ся якісь фальшиві аристократичні поняття. З одної сторони таке крайно лихе материяльне положене, що навіть ніякої часописи не тримаєте, а з другої сторони якісь неоправдані претенсії до життя, якась безпідставна надія на лучше житє для себе і дітний, якого абсолютно ніхто в вашім положеню не зазнає. Самі не бачите, як ви серед своїх щоденних клопотів о удержане родини, котрих перемогти не можете, зробили ся на все байдужі, село запустили до неможливости; а про те ви все ще вперті...

— Ні, Славку, з тобою нині годї говорити — угнівав ся батько і встав з лавки. — Ти нині роздразнений по невдачі, не дивую ся тобі! Иньшим разом я би тобі таких слів не дарував! Дай спокій; вже я знаю, що роблю.

— Я вже, тату, успокоений! Гарбуза дістав я ще тому два тижні, отже мав час розважити собі своє положене. Я був за той час у Львові і...

— Як то? і у Львові був ти?

— Був! Мусів кудись між людей по-

їхати, бо инакше був би здурів на самоті. До того вам признаю ся, що заким я захвалюване вами самолюбство рішив ся покинути, то не мало намучив ся.

— Будеш ти ще инакше думати! — закінчив батько розмову. — А тепер ходи до хати!

Трохи не цілий день тільки й розмови було в домі о. Левіцького, що про невдачу Славка. Журила ся нею мати, журили ся сестри. Ольга пожалувала брата на самоті словами: „Обое не маємо щастя.“ А він через весь час тих допитів і розмов був якийсь острій, троха рубашний, глузував собі з родичів Ковальських і з Порубекого, хоч неприхильні для Стефки уваги родини старав ся усувати; очевидно удавав лише спокійного, бо в голосі его тремтіло роздратоване і вражена амбіція; заразом слова его і виступ були такі енергічні, як би порішив якусь важну а непевну справу, що довго мучила его, а тепер, уже полагоджена, уступила ся. Він ходив довгими кроками по комнаті, курив завзято тютюн, і рухи мав такі, як би хотів з ким борити ся. Таким рішучим, енергічним, сестри его не бачили, і тому румяна, повновида Наталка майже стала не довіряти ему та

З виборчого руху на Буковині.

Buk. Nachrichten поміщають допис з Вижиці, як там відбувалися передвиборчі збори, на котрих Кобо Василь зроби́в з мухи вола, з др. Воляна ревного заступника повіта. Ся допис кінчить ся тими словами: „Пан др. Волян, --- що би сказати коротко, не нарушаючи его особи --- яко посол до ради державної з вижицького повіта не зробив зовсім нічого, він навіть не вимовив імени того повіта ані разу за цілих шість літ свого посольства. Ми мусимо, мимо виборчої свободи, котру виконуем тільки теоретично, з цілою покорою і преданністю вибирати подиктованого нам кандидата, бо в противнім разі могли би пригадати при нагоді виборцям їх субординацію. Але правительство могло би найти вихід, щоби узгляднити потреби повіта, позваляючи нам вибрати такого кандидата, що не стояв би в опозиції до правительства, але котрий старав би ся о внутрішні відносини повіта. Такого мужа повинно правительство предложити нам, що знав би долю-недолю кожного виборця, що знав би, кому треба помагати, кого треба ратувати. Відзиваємо ся до світлого правительства: дайте нам мужа зпосеред нас самих, з нашої крови і кости а не заводового медика, що уважає собі честию сидіти в високій раді, але нечестію тратити слова за бідних людей, що після его переконання суть тільки нумерами і числами у виборчій урні.

Радник краевого суду Володимир Ясеницький був би для нас правдивим заступником. Волод. Ясеницький ділав довгі часи в нашім повіті як начальник суду і мав нагоду пізнати відносини кожного обивателя, він порозумів всі недостаткі і потреби повіту, до него прилинули би всі виборці і віддали би з радістю свої голоси на его імя. Радник Ясеницький не належить до опозиції та йшов би, бо ми знаємо его переконання, рука в руку з правительством. Маємо надію, що наші виборці прийдуть ще завчасу до ліпшого переконання і віддадуть свої голоси одностайно і без виїмки на радника краевого суду Володимира Ясеницького“.

Так радять Німці, а не лиш ми.

НОВИНИ.

Чернівці, дня 5-го марта 1897.

До виборців. Вчерашний день дав нам одного посла до ради державної з пятої куриї.

перед мамою нишком замітила: — Ох! який же він нині прикрий! Перше був такий лагідний...

Під вечір вийшов Славко в село, обійшов трохи не всі улиці, приглянув ся нещастю, говорив з деякими селянами, вступив до учителя (хоч про Ольгу не говорив з ним ані слова), забавив у него хвилю, і пішов ще в ліс. Там, як би его гонив який неспокійний дух, не ходив стежками, тільки впоперек, нераз через гущавину, слухав туркотаня дикого голуба, і аж коли вже добре смеркло ся, вернув ся до дому. Мати була вже неспокійна, де подів ся, і сеї ночі ніяк не хотіла дозволити ему спати в стодолі, де собі бажав, лише постелила ему в комнаті. А й в ночі, коли вже Славко спав, мати відхилила легко двері і подивила ся, чи przypadково не вийшов куди. Але Славко спав спокійно і твердо, втомлений далекою дорогою і довгим проходом.

Дуже неміло вразила отся Славкова пригода цілу родину. Всі вправді находили для него і для себе слова потіхи, але про те були прибиті.

Став ним Ізидор Винаицький презес карного суду в Чернівцях. Треба нам тепер подбати і про дальші вибори. Вибори четвертої куриї припадають на середу дня 10. марта. Для наших руських округів, з котрих не повинен ніхто инший вийти послом тільки Русин, відбудуть ся вибори в Вижиці і Кіцмани, де руським кандидатом є радник суду Володимир Ясеницький, і того самого дня в Чернівцях, Сереті і Сторожиньці, де кандидатом, поставленим селянами, є др. Смалъ-Стоцький. Кому дорога доля народа і своя власна честь, той віддасть свій голос — тільки на руського кандидата, навіть колиб він мав дістати і меншість голосів. Русин най голосує за Русином — доить уже спомагали ми чужих людей!

Магнетичний острів, про який розказують в байці, що притягає всі кораблі, котрі приплили близько него має свою подобину в острові Борнгольмі в балтійськй морі а приналежнім до Данії. Хоть і его магнетична сила не є така велика, щоби витягала, як в байці, цівяхи і клямри з бельків і з тертиць корабля, так що корабель розсипає ся, — то таки сей острів робить морякам збитки. Як звісно на морі означають дорогу за помочню компаса, а той стає вже на віддаленю двох миль від острова неможливий до ужиття, бо через вплив его магнетичної сили зміняє значно свое положенє.

Милосерний лісний. На дрезденськй дворі оповідають про незвичайну пригоду милосерну. В королівських лісах плекають оленів, щоби великі пани мали на що стріляти на ловах. Від якогось часу не могли лісничі вийти з диву, що на ловах, в котрих брав участь сам король Альберт, не було ані одного оленя в тих ревірах, що були визначені на лови. Зачали слідити са причиною і найшли ось-що. Лісний, що давав оленям сіно та овес, освоїв їх так, що коли назначили лови, він жалуючи своїх любимців, переганяв їх як стадо телят у дальші ревіри ліса і так спасав їх від загибелі.

Найгорячіша околиця на землі є край в Єгипті межі першим а другим водопадом Ніля. Як далеко сягає переказ тамошних людей, не упала там ще кропля дощу. Памятні будівлі Єгиптян, що стоять в тій околиці, виглядають тому такі чистенькі, як би що йно кождий каміничик будови вийшов зпід руки каміняра. Навіть пороблені знаки крейдою через будівничих показують на тих будинках по сотках років. --- Найзимніше місце на землі лежить знов в Сибірі; є ним містечко Верхоянськ на високогорі Яни. Ціла оселя числить 200 душ Тунгусів, Юкагірів і Коряків. Хоть і се не найдальше посушена на північ місцевість Сибірі,

то зимно доходить там до 66° Цельзия низше нуля. Оповідують, що при таким зимні воздух завжди дуже спокійний і чистий, а сонце світить так ясно що при --- 25° Ц. топить ся сніг з дахів.

Дрібні вісти. Розпорядженем з дня 18-го лютого поручив цесар видати 250.000 з державної каси на запомаги для жителів місцевостей навіщених недостатком. — В Кракові помер др. Лев Гальбан, бувший звичайний професор судової і державної медицини на ягйлонськй університеті. --- На стації Мейре коло Венеції почта прийняла значну грошеву посилку. Посилка тая виносила 200.000 лірів і пропала без сліду. --- Галицький виділ краевий уділив нашому краянюви Ник. Івасюкови 150 зр, на дальше образованє в малярстві в монахівськй академії і 250 зр. В. Радсевичівній на образованє в співі у Відні. --- В Кракові застрілив ся капітан 13-го полку піхоти Корни. Причиною самоубійства мали бути лихварські довги.

Мій суперник.

(З дневника молодого вдівця.)

Сам! — Цілком самий...

Сиджу перед своїм столиком: в світлиці світло ясно світить; двері до комнати, де колише она царювала, широко отворені і коли лише піднесу погляд, він паде в глибіню тої комнати. Світло з сусідних домів зазирає аж в мої вікна... Яке то нове, яке бруталне... Она все заслонювала вікна моєї кімнати, коли надходив вечір; нас не сьмів доходити уличний крик, світло від сусідів.

Години минали. Я ходив вздовж і впоперек по своїй комнаті, а потім зайшов і до єї, положив ся на єї софку, довго тут лежав і вдивляв ся крізь вікно в сей непотрібний світ...

*

Що ранку ходжу на цминтар. Сего року маємо гарну осінь, тож на кладовищі вештає ся багато людей. Я невтомимо ходжу поміж гробами і оглядаю людей, що приходять сюди молити ся і плакати. Деяких я вже знаю... Се дивне: у всіх сих жалібників замічаю щось типове, щось, що все повтарає ся... Дівчина, що заводячи паде он біля того хреста коло каплиці, все так само плаче, приносить все такі самі цвітні і кладе їх на гріб, — а коли встане, на єї лиці малое ся глухий спокій, і она скоро відходить, все тим самим скорим кроком... Она оплакує

IV.

Жила в Залісю вдова Дорошиха і мала трьох синів. Один з них, Петро, товариш шкільний Славка, кінчив сего року філософію у Львові, другий Іван, служив у войску, а третій, Гриньо, сидів дома при мамі, паробок уже лепекій і до войска також здалий. І жила та вдова не в роскоші, а в біді. Тільки всеї помочи мала, що часом найстарший син зі Львова прислав їй кілька ринських. Більше і частійше не міг послати, бо й сам не мав з чого жити і удержував ся з лекцій та малих стипендій. А ту, дня 9-го червня, стрітило Дорошиху велике нещастє; буря розвалила єї стару хату і занесла аж на толоку. Нігде тепер було вдові голову склонити; отже спала з Гриньом в шопі та ждала на лист від Петра зі Львова. Гриньо все описав ему докладно, як они були в полі, як захопила їх там буря, а потім прийшли до хати і не застали єї вже на місці, тільки одну грубу. Цілу хату буря вивернула і занесла як коробку на толоку та там поломила. Так тепер они тільки на него, на Петра, як на Бога мають надію і чекають, аби він сам прийхав та порадив, що робити.

Але лист від Петра не приходив і вістки ніякої не було.

Тому то, коли Дорошиха перевідала, що прийхав „паніч“ Славко, зараз на другий день вибрала ся на приходство до него. Але ще й половини дороги не зайшла, як стрітила его в селі.

— А ви куди, пані-матко! — питає ся.

— Та я до вас, панічу! — каже вдова і хоче цілувати паніча в руку, але той не дає ся.

— А я йду до вас! Бачите, одна в нас думка. Був я у Львові і бачив ся з вашим Петром. Дуже згрив ся вашим нещастем, каже, що за місяць приде до дому і поставить вам нову хату, а тепер передає вам через мене дваццять зр., аби ви мали з чого жити. Не міг скорше прислати, бо не мав. Доки він приде, радьте собі, як можете.

І Славко передав вдові гроші. Та знову хотіла его цілувати в руку.

— Не цілуйте мене, бо то Петрові гроші, а не мої. Тай не вам, старим, мене по руках цілувати.

молодця; він помер в 24-ім році життя; певно була його нареченою... Все мені приходить гадка: Ба, якже-ж вона може вставати, відки-ж той спокійний погляд при відході?... Я за нею біг би: Божевілля, на світлі нема спокою!... А я, що приходжу сюди щодня, чого-ж я властиво шукаю?... Они мене иноді сердять, оті люди з чорною обвідкою на капелюсі, з чорними рукавичками... А притім я так само виглядаю, як всі они, блідий і заплаканий... О, я вже знаю: я заздрісний на жаль тих других... Таке саме було зі мною, коли при гарних і величних хвилях я бачив на лиці других те саме одушевлене, яке і мене огортало!... Щось в мені операє ся тому, щоб всі ті люди тут між гробами вандрували з тим самим великим, вічним жалем... Якже се погано: Всі відчувають те саме, а притім дні минають... з новими думками, свіжішими надіями... вкінці ще прийде заманлива весна і вперто буде осміхати ся до мене... Повіє лагідний вітрець, розцвітуть ся цвіти, земські „ангелята“ звеселять ся — і нас знов обдурено, нам забрали наш великий, вічний жаль...

Звичайно стою кілька кроків від того горбка з землі, що прикриває її... Коли вже поставлю кам'яний намятник, то зможу припасти до зимних сходів, склоню мою голову, вклякну; але до землі припасти — сего я не можу. Мені лячно, коли згадаю, що грудка може впасти в діл і я почую, як она вдарить об трумну... А часом... часом я маю охоту кинути ся на землю і її руками перекидати... Мій жаль не є лагідний... я сердитий, я скрегочу зубами, я ненавиджу всіх і всіх... передовсім тих, що зі мною терплять... Всі оті мужчини, жінки, діти, між котрими я ходжу, всі они мені осоружні, я би їх нагнав... Найбільше докучає мені думка, що дехто вчера був тут в останнє. Его жаль вже минув... Він чув, як ему ставало легше... він з кожним днем відходив відси щасливішим. А одного ранку він встає і вже може осміхати ся... Ух, як я ненавиджу тих людей, що знов можуть осміхати ся... Але одного ранку і я осміхну ся!... І я забуду!... Сегодня згадаю свої молоді літа... як я йшов з моєю дорогою, з моєю єдиною любовою в лісі і який я міг бути щасливий... Та що-ж бо я? — я-ж справді був щасливий!... Є хвили, котрі все пожирають, минушість і будучину, они сама вічність... Я не належав до тих, котрі спокійно ідуть битим шляхом, колись-не-колись заблудять в ліс і там спочивають в траві, спокійні, щасливі. Ні, я дранав ся на дерева і дивив ся в далеку далечину, там де шлях губить ся і де весна вже гине... Одного разу тут в сій комнаті, коло вігна, моя жінка мене поцілувала, а мене обняв холодний мороз... Минути, години,

— Ой, паничу солоденький! — зітхнула вдова, завиваючи гроші кріпко у шматочку.
— Та я так тішу ся вами, як би рідного сина побачила. Що-ж він там робить, мій Петро? Здоров, моцний?

— Здоров, як оріх!

— Слава-ж тобі, Господи! — і вдова підняла руки до неба. — Писав, що в осені дістане вже посаду.

— Дістане; буде учити в латинській школі.

— Гей, Боже, Боже! — Я собі думала, що він буде панотцем так, як ви, паничу, що мені голову стисне... а він ні! як завзяв ся! Професором, каже, хоч бути, а не попом. А попом таки найліпше бути; все ему щось, чи з живого чи з мерлого, перепаде. А який пошанивок у людей!

(Дальше буде).

дни, роки минали, ми старійшали... кінець!... Так я збезчестив свою любов, бо думав, що она мусить колись охолонути... А тепер збезчещую жаль думкою, що я колись знов буду осміхати ся!...

Хто той панок з руським волосем і жалібними очима? Кого він оплакує? Гріб, до якого він день в день приходить, лише кілька кроків від гробу моєї жінки... Той панок збудив мою цікавість, бо не можу его так ненавидіти, як тих других. Він скорше приходить, як я, і ще остає ся, коли я вже відходжу. Може би я его не був замітив, але одного разу він подивив ся на мене з таким глибоким співчутем, що я від того погляду майже затремтів. Я подивив ся на него остро, а він обернув ся і піпов... Зрештою я его відкись знаю... але відки?... Чи не з подорожи якогось? А може его бачив в театрі?... Чи може лише на дорозі? Він здогадує ся, яка моя доля, і мабуть сам такої зазнав, відси те его співчуте; так я толкую собі той его погляд, котрого не забуду ніколи... Він молодий і гарний.

Вкінці знов сиджу перед своїм столиком, а переді мною стоїть малий вдатний образ моєї жінки, що була для мене всім, моїм щастем, моїм світлом... Тепер я знов набуваю розсудку. Сегодня я задумав щось великого... перший раз від її смерті хочу заглянути до книжок, хочу читати, переглядати, думати...

Нічого такого я не зробив. Пізним вечером знов мусів піти туди... Цминтар самітний, нікого нема... Сегодня я вперше впав на землю, цілував ту землю, під котрою она спочиває. А потім плакав, справді я плакав... Нічо не ворушило ся... воздух зимний і тихий. Я встав і вертав доріжкою поміж гробами. Все було тихо; місяць ясно освічував хрести і памятники. На відході бачив я одну жінчину з чорною вуалькою і необхідною хусточкою... я їх вже так докладно знаю, отих жінчин! Я ступав самітно дорогою, ніхто не йшов за мною... Чомусь мені захотіло ся бачити людей, чути людські голоси, але всі вже спали; впрочім тепер так зимно, треба скоро вертати ся до теплої хати...

Я опер ся о високу вербу і она мене цілком сховала. Рано-раненько я прийшов — перший. В хатчині грабаря сьвітло ся навіть ще сьвітло. Зараз по мені прийшли иньші, звичайно жінчини. Вкінці він. Спокійно йшов до того місця, де звичайно. Все ті великі, жалібні очі. І він уляк. Я дивлю ся, придивляю ся. Він уляк на гробі моєї жінки. А я стояв тихо, запер в собі дух, руки судорожно вхопили ся вербового прута. Се тривало кілька хвиль. Він клячав, але не молив ся. Він і не плакав. Тепер встав, ходив звичайними доріжками то сюди то туди; пізніше зблизив ся д'мені. Я пішов до гробу моєї жінки і стояв тут опертий о загороду сусідного гробівця. Він перейшов коло мене і его лагідний погляд спочив на мені. Я хотів его кликати, але не зробив сего. Я бачив, як він ввійшов з цминтара, а я сам стояв. Не знаю, що зі мною тоді діяло ся. Не знаю також, що тепер зі мною. Але ще прийде день, завтра — завтра я буду его бачити, снітаю ся его, буду все знати.

Що за ніч! Не можу спати. Ледви минула північ. Тепер я піду туди... що-ж буду робити ту, в моїм мешканю? Лише кілька годин, а потім мене отсе божевільство. Все виянить ся. Але до того часу... Та — се лише години!

Так, так! На гробі моєї жінки!... Знов я его там бачив; стояв від него лише на кілька кроків віддалений. І чому я не кинув ся на него зараз? Чому я допустив, що він встав і пішов? Якже? чи я не маю права питати ся у него, хто він? Кого-ж мені питати, як не его? Але він чув мої кроки, як вже зближав ся до брами. І я не помиляю ся: він приспів свій хід. А я за ним — він се бачив. Нараз він сів до покозу, що чекав на него. Сам. Я біг за возом, але не міг его здогонити. Довго я дивив ся в

слід за ним, бо дорога там рівна — вкінці він щез з очей. А я стояв самий збентежений. Я божеволію. Хто той мужчина, що осмілює ся клячати на гробі моєї жінки? Чим він для неї був? Де довідаю ся про се? Де я его найду? Нараз минушість представляє ся мені в иньшій, змінній сьвітлі. Та що я отсе верзу? Хіба она мене не любила? Гм, кілька разів она ставала поза мною, притулювала свої рожеві губки до моєї голови і своїми рученятами обнімала мене! Чи-ж ми не були щасливі? Але хто той руський гарний мужчина? Чому він здавав ся мені знайомим? А — тепер вже знаю! Часто, як я з нею був у театрі або на концерті, він сидів напротит нас і вперто дивив ся на неї. Чи то не він раз довго-довго дивив ся за нами, коли я з нею їхав на прохід? Хто він? Хто? Хто? Може якийсь фантаст, котрого она навіть не знала... навіть на него не глянула. Прецінь і я мусів би був его пізнати. Він прецінь старав би ся в якімсь товаристві зблизити ся, познакомитись. Ні... може він мене вистерігав ся. Він знав мою жінку, а не знав мене. Він єї на улиці переслідував... він осмілює ся говорити з нею... Ні! Она була-б мені розповіла! Розповіла? Та-кож, коли его любила? О, она мене любила!... Мене? Відки я то знаю? Бо она мені так казала? Они всі так кажуть, а фальшиві ще частійше, як щирі! О, я его найду. Я его найду... і снітаю. І він... навіть коли-б она его любила — що він мені відповість? „Я йшов до гробу вашої жінки, бо я її любив, але она о тім ніколи нічого не знала.“ Та й тільки! Чи зможу я від него видерти правду? Ба — що-ж мені діяти? Дальше жити?... так дальше жити?..

Від трох днів я вже не бачив его. Цілий час був я там — на цминтарі — він більше не приходив. Грабарі не знають, хто він. Тепер буду в місті ходити по улицах то сюди то туди — мушу его найти!... Він може відіхав... Та колись він мусить вернути. Він мусить вернути? А як він умер? А як він не може жити без неї? О, се забавне! Ще один, що не може без неї жити... Хотів би-м ще лише сказати: „Любий! Не жалуйте за нею так дуже. На кожний спосіб она і мене любила.“ Так, хотів би-м его зробити заздрісним. Єї образ я скинув з мого столика, отут він лежить, на підлозі. І тут, на середині в хаті, лежать і єї листи, котрі она ховала в своїх шублячках... Я все переглянув, всюду шнирав. І що-ж найшов?... Мої листи, цвіти мої, стяжки, дарунки... а може також цвітку від него... як то розпізнати?... Що-ж я хотів найти? Чи жінка ховає щось такого, що могло би єї зрадити? Як легко можна забути маленький куєничок паперу — але она — она нічого не забула...

Більше не був я на цминтарі. Мені страшно бачити єї гріб. Тепер я вже спокійніший. Коли минули перші дні і я не збожеволів, то вже привик до гадки, що не дізнаю ся правди ніколи. Ах, як же завидую тим обманеним, що їм їх нещастє стало ясне! Яке ж завидую навіть тим, котрих мучить підозрине, котрі можуть дальше наглядати, слідити, котрі ждуть тої щасливої хвилі, коли невірна зрадить ся хоть одним поглядом, або одним малим словом. Але я заклятий на віки; гріб не дасть мені жадної відповіді... А иноді в ночи зриваю ся зі сну і мучу себе думкою, що може я збезчещую память невинної. Як радо я би єї дальше любив, ту жінку, що мене зробила таким щасливим. Як радо хотів би я єї ненавидіти, ту погану, що мене обманіла. Переді мною, тут на столику, знов стоїть єї образ. О, коли-б я міг тебе боготворити, впасти перед твоїм образом, як перед образом сьвятої, і плакати! Коли-б міг тебе зневажати, сей образ здопгати ногами!... Цілими вечерами, цілими ночами дивлю ся в єї тихі, осміхаючі ся, загадочні очі...

Чернівці, 1896.

Степан К.

Телеграми „Буковини“.

З дня 5-го марця 1897 року.

Атени. Резерви з р. 1891, 1890, 1889 і 1888 покликани в протязу трох днів. Загальне число війська опінують на 100.000. Вночі повзяла рада міністрів, як іде вістка, важні рішення; між ними і установи правдоподібної акції грецької флотії на македонським побережю. Панцирні кораблі „Стецай“, „Псара“ відпливають нині рано; місце призначення держать в найбільшій таємниці. Замкнене Кандано стає чим раз вузше, повстанці окужують місто з усіх сторін.

Ментона. Цісар відвідав цесареву Евгенію і князя Монако. Вісти про лихий стан здоровля цесаря не мають підстави.

Атени. В правительственных кругах запевняють, що відповідь Греції на снільну ноту держав випаде відмовно. Подадуть свої причини, дячого відкликане війск і признане автономії для Крети е неможливе.

Відень. Капітан гвардії генерал кавалерії граф Найперг помер на замку Швайґеря в 84-ім році життя. В заступництві цесаря удає ся капітан двірської гвардії князь Йосиф Віндшпрец на похорони Найперга.

„РУСКА БЕСІДА“

в Чернівцях

має на складі отсі свої виданя:

„ІЛЮСТРОВАНА БІБЛІОТЕКА“

для молодіжи, міщан і селян з року 1886, 1887, 1888, 1890, 1891, 1892 і 1894 по 1 зр. за рочник, а всі 7 разом 6 зр.

„ЧУМА ГОРІЛЧАНА“

сумна історія, для перестороги і науки. 80 сторін за 20 кр.

„Слова правди і науки“

з поезій Тараса Шевченка. Ціна 10 кр.

„25 повісток“

для чемних діточок.

32 сторін. Ціна 10 кр.

„ПРОСКУРКА“

Даруночок для руских діточок. Ю. Федьковича 10 кр.

На поштову пересилку треба додати по 5 кр. за річник „Бібліотеки“, а по 2 кр. за кожду поодинокую книжочку.

Замовленя приймає й редакція „Буковини“.

Прекрасна повість Ольги Кобилянської „Царівна“ вийшла накладом „Буковини“ окремою книжкою, котра має 424 сторін, вісімки, і коштує лише 1 зр. 20 кр., з пересилкою нерекордованою 1 зр. 30 кр., з рекомендованою 1 зр. 40 кр. Передмову до повісти написав Осип Маковей. „Царівна“ так своїм змістом, артистичним обробленем, як і благородною тенденцією визначає ся дуже поміж нашими новішими повістями.

Купити можна в редакції „Буковини“. Тут також можна дістати оповідане О. Я. Кониського „В день сьвятої волі“ за 10 кр., з пересилкою 12 кр. і оповідане Т. Гаїна „Перші Зорі“ за 30 кр., з пересилкою 35 кр. Купуйте!

„Дністер“

товариство взаїмних обезпечень

у Львові ул. Валова ч. 11.

Перше і одинокє руске товариство асекураційне, припоручене Вєч. Духовеньству і вєім вірним через Впрєсєв. Митр. і Прєсєв. Еп. Ординарияти вєіх трєх галицьких Епархій, обезпєчає будинки, скот, господарєкі знаряди, збіжє в зерні і соломі, єіно в стогах і будинках против шкід огневих за можливо найнижшою оплатою.

Шкоди ліквідують ся і виплачує ся сейчас по пожарі, а договори заклучєні з першими Товариствами контрасекураційними подають „Дністрови“ можлиєті обезпєчувати і виплачувати і найвиєші суми.

Полїєи „Днієтра“ приймає банк краєвий у Львові при позичках іпотєчних.

На житє можна обезпєчати ся через „Днієстер“ пієля вєіх можлиєвих комбїнацій в товаристві взаїмних обезпєчень в Кракові, котрє дає як найкористийєші услєвія і видає полїєи і квїти в рускїм язичї.

Товариство взаїмного кредиту „Днієстер“, стовариєшенє зарєєстрованє з обмеженою порукою, приймає від своїх членєв і третїх лиць вкладни до опрєцентованя по 5 процєнт. Гваранція цілєковита. Удїли по 50 корон. Позички удїляють ся тїлькє влаєстїтелям реалїностей, вїльних від тягарєв, за порукою двох членєв. З позичок відтягає ся дєєятя часть на удїл.

Зголоєшеня о удїленє аґєнції в мїєєвєстєях, дє „Днієстер“ не є заступлєний, приймають ся.

П. Т.
Отсим маю честь повідомити шановних відбирателїв, гостей і публику, що я перебрав ієтнєуючїй досї під фїрмою

АНТІН ТАБАКАР і ГАІНА
склад корінних товарів, вин і делїкатєсїв
→ (заснований 1812 р.) ←

а окрім того
АГЕНТУРУ і СКЛАД РІЛЬНИЧИХ МАШИИ
з днєм 1-го липня с. р. і буду дальше вєєтї під мєєю влєєсною фїрмою

СТЕФАН ГАІНА.

При єїй нагодї складаю сєрдєчнє подєку за довїрє, оказанє так часто попереднїй фїрмі, і прєшу уклінно, матї тє самє довїрє на дальше і для мєнє, при чїм запевняю, що вєє старатимуся задоволити шановних гостей добїрними товарами найлїпшого сорта, низькими цінами і уважною услєгою.

Прєшу о частї замовлєня і пишусь з поважанєм

Стефан Гаїна.

Для панїв учитєлїв!
INSPECTIONSBERICHT
є на складї в друкарнї
„Рускої Радї.“
Просимо о замовлєня.

В КОЖДІЙ РУСКІЙ ХАТІ і ШКОЛІ
повинна находити ся
Народописна карта

українсько-русского народу,

владжена д-ром Гр. Величком, видана товариством „Просьвіта“, а виконана в літографічнїм закладї Андрия Андрейчина у Львові.

Книгарська ціна карти, наклеєної вже на полотнї, вносить 3 зр. 50 кр., а для членєв „Просьвіти“ і передплатникєв „Зор“ 2 зр. 50 кр., з рекомендованою пересилкою 3 зр.

Купити можна в „Просьвітї“ у Львові, ринок ч. 10.

Наклад невеликий; купуйте чимскорше!

Рух поїздів залізничих

важний з днєм 1-го мая 1896 пієля сєредно-європейского годинника.

Приходять	Поїзди			Відходять	Поїзди		
	поспїшні	особові	міщані		поспїшні	особові	міщані
до Чернівцїв				з Чернівцїв			
З Відня, Кракова, Львова, Станїєславава, Коломнї і Святїна	1128	657	1028 550	До Святїна, Коломнї, Станїєславава, Львова, Кракова і Відня	347	941	1029 538
З Букарєшту, Яє, Сучави, Глїбовє	329	912	1000 523	До Глїбови, Сучави, Яє, Букарєшту	1203	717	1048 616
З Новосєлицї, Садаґури			1113 950	До Садаґури, Новосєлицї			430 612

Підчеркненї числа означують пору нічнє від 6 год. вєчєром до 5 год. 59 мїн. рано. — Сєредно-європейскї час рїжнїєгь ся від львїєского о 36 мїнут, а від черновєцького о 44 мїнут; коли на залїзницї є 12 год., то на львїєскїм годиннику є 12 год. 36 мїн., а на черновєцькїм 12 год. 44 мїнут.

Видає товариство „Руска Рада“ в Чернівцях.

З друкарнї „Рускої Радї“ в Чернівцях під зарядом Івана Хромовского.

За редакцію відповїдає Осип Маковей.